

Пашкова Ганна Геннадіївна
доцент кафедри
управління та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат наук з державного управління

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ключові механізми формування та забезпечення державами національної безпеки можуть суттєво різнитись і задавати неоднакові контури відповідної національної моделі суспільно-економічного розвитку.

Національна безпека в силу своєї комплексності потребує спеціальної системи її забезпечення, що складається із відповідних суб'єктів – державних органів та посадових осіб, які мають чіткий статус та виконують організаційно-розпорядчі функції для забезпечення національної безпеки, а також приватних суб'єктів з делегованими повноваженнями [1].

Суб'єктами національної безпеки є органи державної влади, інститути громадянського суспільства, громадян; охоплена єдиним керівництвом сукупність органів публічної влади, утворені відповідно до законів України, військових формувань, правоохоронних та спеціальних органів і служб, діяльність яких відповідно до Конституції та законів України спрямована на захист національних цінностей й інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз шляхом проведення спеціальних заходів, правового примусу або застосування зброї у межах наданих їм повноважень [2, с. 37].

Враховуючи положення Закону України «Про національну безпеку», спеціалізованою публічною адміністрацією у сфері забезпечення національної безпеки є органи публічної влади, які входять до складу сил безпеки та оборони, а саме: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику [3].

Забезпечення національної безпеки суб'єктами публічної адміністрації є головною функцією держави. Система суб'єктів публічної адміністрації у сфері забезпечення національної безпеки України складається із органів державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронних органів, а також громадян та громадських об'єднань, які беруть участь у забезпеченні національної безпеки України. В разі кризи в тій чи іншій сфері життєдіяльності українського соціуму, наявності загроз його існуванню, будь-який суб'єкт публічно-правової діяльності може стати елементом механізму забезпечення національної безпеки. В такому випадку головними ознаками суб'єктів публічної адміністрації в механізмі реалізації державної політики забезпечення національної безпеки є наявність публічно-правового статусу, а також організаційно-структурний характер їх діяльності [1].

Формування системи національної безпеки набуло надзвичайно важливого значення в сучасних геополітичних умовах, які характеризуються високим рівнем динамізму, турбулентності, невизначеності. Це потребує від національного уряду запровадження заходів, спрямованих на підвищення надійності, адаптивності, готовності основних політичних інститутів та національної соціально-господарської системи до дій, ефективності їх реагування на надзвичайні події, кризи, загрози різного походження [4].

Наразі ключовими джерелами загроз державній та громадській безпеці є наступні:

– діяльність розвідувального та іншого характеру спеціальних служб і організацій, що знаходяться у відомстві іноземних держав, а також окремих осіб, орієнтована на ініціацію нанесення шкоди національній безпеці України;

– негативна діяльність терористичних організацій, угруповань та окремих осіб, орієнтована на зміну основ конституційного ладу України у насильницькому режимі, а також порушення стабільного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування (зокрема, впровадження дій насильницького характеру стосовно державних діячів, а

також представників політичної й громадської сфер), знищення об'єктів військового і промислового призначення; підприємств і установ, що забезпечують життєдіяльність суспільства, залякування громадськості, зокрема, через застосування різних видів зброї або небезпечних речовин радіоактивного, хімічного і біологічного походження;

– екстремістська діяльність з боку організацій і структур націоналістичного, релігійного, етнічного й іншого профілю, орієнтована на порушення єдності і територіальної цілісності України, а також усунення стабільності внутрішньополітичного й соціального поточного стану;

– діяльність злочинних організацій та угруповань транснаціонального масштабу, що має відношення до незаконного обігу речовин наркотичного і психотропного характеру та призначення, а також боеприпасів, зброї, вибухових речовин;

– злочинні дії, спрямовані проти особистісної, суспільної та державної власності, державної влади, соціально-економічної безпеки, а також пов'язані з корупцією [5; 6].

Відповідно, основними напрямками державної політики нашої країни щодо забезпечення державної і громадської безпеки у довгостроковій перспективі повинні стати наступні:

– посилення ролі держави як гаранту підтримки особистої безпеки громадян;

– вдосконалення нормативно-правових основ державного регулювання в контексті попередження проявів корупції, злочинності, екстремізму та тероризму, а також боротьби з зазначеними негативними явищами;

– підвищення ефективності захисту прав і законних громадських інтересів України за межами державного кордону;

– розширення меж міжнародного співробітництва [5].

Сформована відповідним чином модель забезпечення національної безпеки України, як і будь-якої іншої держави, у сучасних умовах не може бути статичною. Зважаючи на те, що загрози національній безпеці в сучасній геополітиці мають складний динамічний характер, процес забезпечення національної безпеки також повинен періодично уточнюватися, а відповідна модель – постійно доповнюватися новими механізмами. Розвиток відповідної сфери знань і формування науково обґрунтованих рекомендацій для керівництва країни щодо розбудови системи національної безпеки має надзвичайно важливе значення для України. Це зумовлено, передусім, характером загроз національній безпеці нашої країни, які мають довготривалий, складний і руйнівний для багатьох сфер характер [6].

Висновки. Сучасна державна політика України у сфері національної безпеки та оборони на довгострокову перспективу повинна бути орієнтована на вдосконалення діяльності органів, покликаних за будь-яких зовнішніх та внутрішніх умов забезпечити безпеку, суверенітет і територіальну цілісність України. Для цього необхідно впровадити низку наступних заходів:

- удосконалити структуру державних органів виконавчої влади;
- розвивати систему виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз;
- виключати випадки сепаратизму;
- формувати та впроваджувати механізми недопущення й усунення конфліктів соціального, економічного, політичного й міжнаціонального характеру;
- розробляти стратегії сталого розвитку територіальних громад [7];
- розвивати систему професійної підготовки кадрів у сфері забезпечення державної і громадської безпеки;
- підвищувати рівень суспільної відповідальності державних органів.

1. Наливайко Л. Р. Система суб'єктів у сфері забезпечення національної безпеки України. The 2nd International scientific and practical conference "Scientific achievements of modern society", October 9-11, 2019. Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2019. С. 43 – 49.

2. Резнікова О.О., Цюкало В.Ю., Паливода В.О., Дрьомов С.В., Сьомін С.В. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2015. 58 с.

3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. : *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

4. Резнікова О.О. Концептуальні підходи до вибору моделі забезпечення національної стійкості. *STRATEGIC PRIORITIES*. 2019. № 1(49). С. 18 – 26.

5. Рубан А. В. Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2019. Вип. 2 (11). Серія «Державне управління». С. 93 – 98.

6. Руснак І. С., Хижняк В. В. Національна безпека та підвищення обороноздатності України в контексті нових викликів і загроз. *Стратегічна панорама*. 2015. № 1.С. 12 – 20.

7. Матвеева О. Ю. Імперативи сталого розвитку територіальних громад та його загальнодержавні засади. *Ефективність державного управління*. 2017. № 1. С. 224 – 232.